

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОВЕДЕННЯ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І
КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У
ДОНЕЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради
ДонДУВС
від 15.08.2025 року
протокол № 18

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом ДонДУВС
від 15.08.2025 року, № 426

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію проведення взаємних, відкритих і контрольних відвідувань навчальних занять у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (далі – Положення) визначає порядок планування, проведення, оцінку, аналіз взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять, документальне оформлення такої діяльності в Донецькому державному університеті внутрішніх справ (далі – Університет).

1.2. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

навчальні заняття – лекція, семінарське, практичне, індивідуальне заняття, консультація;

лекція – це основна форма проведення навчальних занять у закладі вищої освіти, призначена для засвоєння теоретичного матеріалу;

семінарське заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач/викладачка організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі/здобувачки вищої освіти готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань (рефератів);

практичне заняття – це форма навчального заняття, за якої викладач/викладачка організовує детальний розгляд здобувачами/здобувачками вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання здобувачами вищої освіти відповідно сформульованих завдань.

1.3. Взаємні відвідування навчальних занять є однією з форм переймання професійного та педагогічного досвіду колег і вдосконалення педагогічної майстерності науково-педагогічних (педагогічних) працівників (далі – НПП).

1.4. Контрольні відвідування навчальних занять є однією з форм забезпечення контролю якості проведення занять, що здійснюються з метою визначення методичного рівня проведення занять, ступеня досягнення навчально-виховних цілей заняття, рівня фахової підготовки НПП, виявлення недоліків у проведенні занять та вжиття своєчасних заходів щодо їх усунення.

1.5. Відкрите заняття є однією з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності НПП з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності.

1.6. Види відкритих занять:

1.6.1. Пробне відкрите заняття – це навчальне заняття, що проводиться претендентом на посаду НПП для підтвердження його професійної придатності, визначення підготовленості та подальшого допуску до проведення занять із здобувачами освіти чи заняття, що проводиться НПП для апробації нової методики заняття.

1.6.2. Показове відкрите заняття – це навчальне заняття, що проводиться досвідченими НПП для демонстрації передових, авторських методик викладання, використання новітніх освітніх технологій.

1.6.3. Конкурсне відкрите заняття – це навчальне заняття, що проводиться НПП, який претендує на присвоєння вченого звання професора чи доцента або бере участь у конкурсі на заміщення більш високої посади порівняно із займаною.

1.6.4. Поточне відкрите заняття – це навчальне заняття, що кожним НПП раз на два роки для демонстрації своєї педагогічної майстерності відповідно до графіку, що складається кафедрою на початку кожного нового навчального семестру із зазначенням дати, теми та місця проведення такого заняття, які обираються за власним бажанням працівника, що планує його проведення. Заняття визнається відкритим за умови присутності на ньому директора інституту/декана факультету чи заступника директора інституту/декана факультету, завідувача кафедри та не менше 2/3 складу кафедри.

2. ПОРЯДОК ПЛАНУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. На кожний навчальний семестр в університеті складається графік контрольних відвідувань керівництвом Університету.

2.2. На кожний навчальний семестр у відокремлених структурних підрозділах Університету складається графік контрольних відвідувань керівництвом таких підрозділів.

2.3. На кожний навчальний семестр в інституті/на факультеті складається графік контрольних відвідувань керівництва факультету.

2.2. На кожний навчальний семестр кафедрою складаються такі графіки:

2.1.1. Графік взаємних відвідувань навчальних занять, з урахуванням того, що кожний НПП повинен здійснити не менше одного взаємовідвідування (додаток 1);

2.1.2. Графік відкритих навчальних занять (із зазначенням його різновиду) з урахуванням не менше одного заходу на семестр (додаток 2);

2.1.3. Графік контрольних відвідувань навчальних занять, який укладається з урахуванням графіків контрольних відвідувань Університету, інститутів/факультетів (додаток 3)

2.4. Графіки взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять затверджуються на засіданні кафедри та подаються до відділу організації освітнього процесу ДонДУВС.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

3.1. Рекомендовані критерії оцінки та аналізу проведення лекції:

	Незадовільний рівень	Задовільний рівень	Базовий рівень	Оптимальний рівень
Початок лекції	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення	Організаційний момент затягнутий	Організаційний момент замінено постановкою мети	Організаційний момент дає лаконічну установку на всю лекцію, оригінальний початок, «Я

				повідомлення», активізація мислення здобувачів освіти
Зв'язок з іншими темами	Не має зв'язку з попереднім матеріалом та установкою на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці лекції	Чітко визначено місце лекції в системі знань. Системність
Цілеспрямованість	Робота здобувачів освіти не прогнозується, відсутні цільові установки	Цілеспрямованість наголошується, але не реалізується	Мета пропонується без пояснень	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Цілеспрямованість мотивує діяльність
Врахування специфіки аудиторії	Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, не враховано особливості аудиторії	Специфіка лекції не підтверджується	Специфіка виявляється у змісті матеріалу	Тонке психологічне врахування особливостей аудиторії; рівень труднощів, методи навчання, зміст матеріалу сприяють специфіці спеціальності
Структура лекції	Структуру заняття обрана спонтанно	Частини лекції витримано в рамках часу	Структура пробна, складана	Структура гнучка, логічна, хронологічна побудована
Методологія	Немає опори на методологію освітнього процесу	Викладач інтуїтивно організовує реальний процес пізнання. Властиві лише репродуктивні методи	Використовуються науково обґрунтовані моделі пізнання	Цілеспрямовано використовуються знання з методики, органічно поєднуються теорія та практика
Авторські прийоми	Відсутні авторські прийоми, прийоми створення проблемних ситуацій. Відсутні стимули до активної пізнавальної діяльності	Формальний підхід. Пізнавальна активність стимулюється лише суворістю викладача, немає зацікавленості	Традиційне ставлення до освітнього процесу. Елементи проблемності. Стимулами є цільові установки	Авторські прийоми, зацікавленість обох сторін, проблемно-пошуковий стиль сприяють активізації пізнавальної діяльності. Поєднання логіки викладу з творчою імпровізацією
Зворотній зв'язок	Немає зворотного зв'язку опори	Зворотний зв'язок однобічний,	Зворотний зв'язок різнобічний,	Опора на життєвий досвід здобувачів

	на життєвий досвід здобувачів освіти	однаковий для всіх	але не продуктивний	освіти. Урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти
Використання ТЗН	Не використовують ься дидактичні матеріали, наочність, ТЗН	Наочність використовується недостатньою мірою	Превалює наочність, але відволікає увагу	Наочність використовується повною мірою
Індивідуальність викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Авторитарний стиль, внутрішній зажим, страх перед аудиторією	Проявляється педагогічна майстерність, але слід удосконалюватися	Високий рівень педагогічної майстерності, дотик до індивідуальної культури майстра
Завершення лекції	Неорганізоване завершення заняття, відсутнє узагальнення	Рекомендації загального характеру	Кінець заняття завершений, але є порушення логіки	Узагальнення, логічне завершення, підготовка ґрунту до наступних лекцій, спрямування на самостійну роботу

3.2. Рекомендовані критерії оцінки та аналізу семінарського або практичного заняття:

	Незадовільний рівень	Задовільний рівень	Базовий рівень	Оптимальний рівень
Початок заняття	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення здобувачів освіти	Організаційний момент проведено формально. Визначено тему та перелік питань заняття	Визначено тему заняття; місце, що займають питання цього заняття в курсі, який вивчається. Подано методичні рекомендації до виступу здобувачів освіти групи з цієї тематики	Оригінальний початок заняття, використовуються прийоми активізації мислення здобувачів освіти (наприклад, постановка проблеми, прийом «інтрига», метод незакінченого речення, цитати з документів, відео-сюжети тощо)
Постановка мети та завдань	Відсутні цільові установки або мета не відповідає визначеним	Мету визначено, але не визначено методи щодо їх реалізації	Визначено мету та методи реалізації цієї мети	Визначено мету та методи для реалізації кожного завдання

	питанням	(засоби досягнення)		(порівняльний метод, аналізу та синтезу, статистичний метод, пошуковий (творчий), індукції та дедукції тощо)
Актуалізація знань	Немає зв'язку з попереднім матеріалом, відсутні й настанови на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці заняття	Чітко визначено місце заняття в системі знань з дисципліни
Технологія проведення	Намагання викладача перетворити заняття на лекцію, демонстрацію власних знань і професійної компетенції за низької активності здобувачів освіти	Перетворення виступу здобувачів освіти на діалог «викладач – здобувач освіти» на фоні інертності аудиторії. Повідомлення з питань заняття, коментар повідомлень здобувачів освіти; акценти викладача на питаннях, які передбачено планом	Постановка питань у процесі повідомлень, рефератів здобувачів освіти, що спонукають до дискусії, вимагають доказовості, міцних знань, винахідливості. Питання не залишаються без відповідей	Авторські прийоми, зацікавленість обох сторін, проблемно-пошуковий стиль. Використання різноманітних методів активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Творча імпровізація
Структура заняття	Структуру заняття обрано спонтанно	Недотримання розподілу часу, відсутність пропорційного розподілу часу для розгляду питань	Структура пробна, складна	Структура гнучка, логічно і хронологічно доцільна
Активність групи	Повне наслідування лекції (коли на занятті відбувається буквально дослівний переказ сказаного лектором)	Низька активність групи. Використовуються лише репродуктивні методи	Всі питання розкрито глибоко та повно; різними видами роботи на занятті охоплено хоча б половину групи	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Системність, послідовність, доступність та завершеність розгляду поставлених питань. Забезпечення активізації групи та окремої

				особистості, розвиток мислення здобувачів освіти, їх інтересу до предмету. Здійснення індивідуалізованого підходу до групи та диференційованого підходу до здобувачів освіти. Активних учасників заняття більше половини навчального взводу/навчальної групи
Підсумки	Мету заняття не досягнуто. Неорганізоване завершення заняття, не має підбиття підсумків, відсутнє узагальнення. Не надано рекомендацій щодо самостійної роботи за темою та підготовки до наступного заняття	Мету заняття досягнуто, але відсутнє узагальнення. Надано рекомендації загального характеру щодо виконання самостійної роботи за темою та підготовки до наступного заняття	Мету заняття досягнуто, підбито підсумки, зроблено узагальнення. Проведено аналіз роботи групи та окремих учасників. Надано детальні рекомендації щодо виконання самостійної роботи за темою та визначено завдання на наступне заняття	Мету заняття досягнуто. узагальнення, підведення Оригінальне завершення заняття, заключне слово. Конструктивний аналіз усіх виступів та відповідей, стимуляція активності здобувачів освіти. Проведення рефлексії
Використання ТЗН	Не використовується наочність, технічні засоби навчання, дидактичні матеріали	Наочність, дидактичні матеріали використовуються недостатньою мірою	Превалює наочність, але відволікає увагу	Наочність, дидактичні матеріали використовуються доцільно й повною мірою
Дотримання основних принципів дидактики	Порушуються дидактичні принципи науковості, логічності, доступності.	Порушуються деякі дидактичні принципи. Зв'язок теорії з практикою	Дотримання дидактичних принципів. Специфіка виявляється у змісті	Дотримання дидактичних принципів. Використання новітнього законодавства та

	Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, немає зв'язку теорії з практикою	проводиться формально. Відсутня специфіка в змісті та методах навчання	матеріалу, постановці проблем, наведених прикладах	відомчих нормативних актів, що мають безпосереднє відношення до теми, яка вивчається. Обізнаність у наукових доробках, підходах різних шкіл, науковців у трактуванні певних проблем Взаємозв'язок матеріалу, що викладається з іншими навчальними дисциплінами, його місце у загальній підготовці фахівців. Втілення принципу зв'язку теорії з практикою
Творчість викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Застосування стандартних підходів та шаблонів під час проведення заняття	Творчий підхід. Вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів, переконливість і ефективність наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення та висновки	Високі творчі здібності викладача, вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів. Авторські прийоми. Поєднання логіки з творчою імпровізацією
Педагогічна техніка	Скутість, відсутність зацікавлення аудиторією. Відсутнє повноцінне спілкування	Внутрішній «зажим», неконтрольована міміка і жести. Протягом заняття знаходиться за столом або за останньою партою аудиторії	Відсутність скутості. Відповідність міміки і жестів ситуації. Правильна постановка голосу, виразні інтонації, хороша дикція	Високий ступінь психофізичної свободи, відсутність скутості. Емоційна стабільність (саморегуляція). Вміння використовувати свій психофізичний потенціал як інструмент виховного впливу (володіти

				своїм фізичним, психічним, емоційним станом; голосом, мімікою, пантомімікою); вміння впливати на інших (вербальні, невербальні засоби спілкування)
--	--	--	--	--

4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

4.1. Результати взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять оформлюються у формі відгуку, який заноситься до Журналу взаємних, відкритих і контрольних відвідувань занять науково-педагогічних (педагогічних) працівників кафедри, циклової комісії, що зберігається на кафедрі, в якому оцінюються рівень його організації, зміст і методика проведення (Додаток 4).

4.2. Зміст відгуку на проведене відкрите заняття залежить від його різновиду. Відгук на пробне відкрите заняття може містити висновок про можливість рекомендувати/не рекомендувати НПП на вакантну посаду. За підсумками проведення показового навчального заняття у відгуку повинні бути надані рекомендації щодо впровадження авторської методики в освітній процес. Відгук на конкурсне відкрите заняття повинен містити висновок про викладання навчальної дисципліни на високому науково-методичному рівні/ чи невідповідність такому рівню.

4.3. Результати взаємних, контрольних відвідувань щосеместрово обговорюються на засіданнях кафедр.

4.4 Результати проведених відкритих занять обговорюються на найближчому засіданні кафедри.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення набуває чинності з моменту його введення в дію наказом ректора Університету.

5.2. Зміни і доповнення до Положення вносяться та затверджуються Вченою радою Університету в тому ж порядку, що й саме Положення.

ГРАФІК

взаємних відвідувань науково-педагогічних працівників кафедри _____
інституту/факультету _____
на ____ семестр 20____/20____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. НПП, який відвідує заняття	П.І.Б. НПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна	Група	Вид заняття	Тема
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							

Завідувач кафедри

інституту/факультету _____

«____» _____ 202_ р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____ інституту/факультету _____ від _____.20____, протокол №____

ГРАФІК
контрольних відвідувань науково-педагогічних працівників кафедри _____
інституту/факультету _____
на ____ семестр 20____/20____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. особи, що проводить контрольне відвідування	П.І.Б. НПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна	Група	Вид заняття	Тема
1.							
2.							
3.							
4.							

Завідувач кафедри

інституту/факультету _____

«____» _____ 202_ р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____ інституту/факультету _____ від _____.20____, протокол №____

ГРАФІК

відкритих занять науково-педагогічних працівників кафедри _____
інституту/факультету _____
на ____ семестр 20____/20____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. НПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна	Група	Вид заняття	Тема
1.						
2.						
3.						
4.						

Завідувач кафедри

інституту/факультету _____

« ____ » _____ 202_ р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____ інституту/факультету _____ від _____.20____, протокол №____

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
(повне найменування закладу вищої освіти)

ЖУРНАЛ
ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ ЗАНЯТЬ НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ (ПЕДАГОГІЧНИХ) ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ, ЦИКЛУ

(назва кафедри, циклової комісії)

ЗАВЕДЕНО: _____

ЗАКІНЧЕНО: _____

на _____ аркушах

ТЕРМІН ЗБЕРІГАННЯ: _____

Інв. № _____

[illegible]